

HARDING SPREJEMA GARYJEVE NASVETE.

Predsednikovo priporočilo glede potlačanja stavk je maelo jeklarakaga magnata.

INDUSTRIJALNA NADVLADA.

Washington, D. C. — (Laurence Todd, Federated Press.) — Predsednik Harding je v svoji polanici kongresu zadnji terek priporočil zakone za vladno kontrolo delavskih organizacij. To je jasno iz sledečega odstavka njegove polanice:

“Pripoznano je, da korporacije delničarjev, posebno tiste, ki so v javni službi (železniške družbe itd.), segajo v koristi publike in vsled tega mora biti publika zavarovana; iz tega razloga imamo regulacije, omejitve in v nekaterih slučajih tudi nadzorstvo nad korporacijami. Enako bi morale biti tudi z delavskimi organizacijami. Tudi za delavske organizacije morajo veljati enako, dobro definirani principi regulacije in nadzorstva, da bodo zavarovani interesi publike, ki je prizadeta valed operacij delavskih organizacij.”

Kje je Harding dobil to idejo? Dal mu jo je sodnik Gary, predsednik jeklarske korporacije. Gary je dne 18. aprila t. l. dejal na letni seji delničarjev jeklarske korporacije sledeče:

“Mogoče najdemo protislovje za problem delavskih unij. Jas ne verujem v socializem ali v vladno upravo ali obratovanje industrije, sem pa za reguliranje in umestno vladno kontrolo. Člani komisij in departamentov bi morali biti nad strankami in nad verski in glavni njihovi kvantitativni morali biti zmernost in dober moralni značaj. Njihove razsodbe se morajo podvreči najvišjim sodiščem. — Zakoni — jamni, dobro definirani, praktični in lahko smislivi — kakež, se teh stvari, bodo mogoče sprejeti, in ti zakoni se morajo raztegniti na vse ekonomske organizacije in skupine nad gotovim številom članov. Organiziran kapital in organizirani delavci se morajo podvreči tem zakonom; vsako mora biti upravičen do zaštite, reguliranja in nadzorovanja.”

Ali je predsednik Harding našel v gornjih besedah inspiracijo za svojo izjavo v poslanici? “Pri znati moramo, da je omejena dolžnost državljana kot člana delavske unije zelo podobna omejeni dolžnosti državljana-delničarja korporacije za profit?”

Ako dobro primerjamo besede, ki jih je izrekel Gary pred sedmimi meseci, in pa duh, ki veje iz njegovih besed, z besedami predsednika Hardinga, tedaj vidimo neizpodbitno sličnost in sorodnost.

Nekaj ur prej, predno je Harding prečital svoja priporočila kongresu v poslanski zbornici, je vrhovni sodnik Taft prečital razsodo najvišjega sodišča v zadevi delavske organizacije v Illinoisu, proti kateri je bila izdana sodnijska prepoved za odstranitev stavkovnih strah. Najvišje sodišče je odločilo, da so stavkovne strazje neopustljive v grupah. To je prva razsodba, ki je udarila efektivno piketiranje; nedvomno sledeče druge, ki bodo popolnoma pozločinile stavkovno gibanje in Claytonov zakon bo farna.

Toda Harding ni zadovoljen s počasnim sodnim procesom razdavljanja delavskih unij, temveč hoče z enim mahom pomesti z vsem obrambnim sistemom organiziranega delavstva po kanadskih metodah. Stavke in stavkarji se morajo postaviti izven zakona.

Harding je silil glas Garyja — in zdaj je na delu.

VRHNE.

Chicago in okolice: V nedeljo jasno in gorko. Južnospadni in zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 40, najnižja 32. Sonce izide ob 7.05, zaide ob 4.19.

MIR, MIR, BLAŽENI MIR, KAKO SI LEP TAM NA LUNII!

Pariz, 9. dec. — Andre Lefevre, bivši vojni minister je predlagal v parlamentu, da se sprejme polen vojni proračun kakršen je bila leta 1914, kajti “Nemčija lahko mobilizira sedem milijonov mož v treh tednih.” Lefevre je rekel, da Francija mora imeti 900.000 mož pod orožjem in polovica armade mora biti ob Renu.

DRAMA “TKALCI” SE ODIGRAVA V AMERIKI.

SEDEM TEDNOV ŽE TRAJA STAVKA TKALCEV.

Močni policijski oddelki stražijo stavkoke.

Worcester, Mass. — Petnajst milijunov dolarjev se nahaja mesto Webster in v njem se odhaja velika tkalnica. Dogodki, ki se odigrajo tukaj, so podobni dogodkom v drami “Tkaleci.” Štiri sto tkalcev je zastavkalo pred sedmimi tedni, da protestirajo proti odredbi, ki je bila izdana v Slaterjev tovarni in po kateri mora vsak tkalec delati na dva stola mesto samo na enem. Boj se je v teh sedmih tednih pojeteval od dne do dne.

Kompanija je nastavila stavkoke in v ulicah, v katerih prebivajo, je močna policijska straza. Policijska straza obtoži iz osem regularnih policajev, dvajset izredno nastavljenih policajev, štirih policajev na konju in eden na motorekspediji.

Ne ulež je bilo še do več blik, pri katerih so igrali vloge koleski, kamni in opeka. Osem stavkarjev je bilo aretiranih. Stavkarji in njih svoji so jeni na one, ki jim jemljejo kruh od ust. Dvajset žen in deklet je vsaki dan na stavkovni straži, ki nošijo napise: “Stavka se nadaljuje.”

Nekateri občinski svetovaleci izjavljajo, če ne zadostuje izredna policija, da vprašajo za državno policijo.

OUDEKNA REŠITEV IZ PO TOPLJENE POTAPLJAČE.

New York, N. Y. — Potapljača “S-48” je odplula na vaje in se je pol ure kasneje pogrešila. Njen poveljnik Stanley Haas je odredil, da se odnese vse železo, ki služi za obtežanje ladje, na zadnji konec, da se mogoče dvigne rivec ladje iz vode in tako opozori mimo ploveče ladje, da se je zgodila nesreča. To se je zgodilo in naenkrat se je postavila potapljača v kotu 35 stopinj poklona. Sunk je prišel tako nepričakovano, da je vse moštvo zdrknilo na kup. Nekaj časa so čakali, toda zastoj.

19-letni Peter F. Dunne se je ponudil, da spleza skozi cev, ki služi za spuščanje torpedov iz potapljače, da prinese pomoč. Poveljnik potapljače je v začetku upovrjal, a ker ni bilo drugega ishoda, je končno pristal na sugestijo. Dunne je splezal srečno skozi cev. S sabo je imel vrvi, da potegne tudi druge po cevi navzgor. Ko je prišel vrh rive, je opazil, da je rive gladak in da ne more nikjer pritrčiti vrvi. Malo stran je opazil plavati kos lesa. Skočil je v mrzlo vodo, pritrčil je nanj vrvi, naker je zopet splezal v potapljačo. Ko je prišel zopet med svoje tovariše, je bil tako upchan, da se je onemestil. Zdal je splezalo po vrvi pet drugih navzgor. Pričeli so dajati znamenja, toda zastoj. Končno so vstrgali stannice, jih potegnili vrh cevi in jih namočili z oljem in zapalili, da tako obrnejo pozornost nase. Mimo je priplula vlačilna ladja “Socony.” št. 28, lastnina Standard Oil družbe. Kapitan Olsen je videl znamenja in je pohitel na pomoč. Po naporu delu so bili rešeni vsi.

ALI SE BO IZGLELA ČETVORNA ALIJANCA?

Amerika, Anglija, Japonska in Francija v “pacični ententi”.

JAPONSKA ODOBRILA NOVO ENTENTO SAMO “V NAČELU”.

Washington, D. C. — Kljub molčanju ameriških delegatov in zanikanju tozadevnih vesti v ameriških uradnih krogih je razvidno boljbolj, da se na konferenci porodi četvorna alijanca, v kateri se zaplete tudi Amerika. Alijansa bo znana kot “pacična ententa” in njen namen bo, šuvati mir (i) na Pacifiku. V tej ententi (spoznamu) bodo Združene države, Japonska, Velika Britanija in Francija.

Po vesteh, ki krožijo v Washingtonu, je načrt pogodbe za vse štiri velesile že izdelan. Priblizne glavne točke te pogodbe so:

1. Vzdrževanje statusa quo (kakor je zdaj) na Pacifiku.
2. V slučaju, da pridejo interesi katerekoli države v ententi v nevarnost, se mora dolžna država posvetovati z ostalimi državami, predno začne kakšno akcijo.
3. Ako se dve državi pacifične entente zapleteta v prepir, morata drugi dve državi posredovati in skrbeti za razsodilo.

4. Anglesko-japonska alijska pogodba odpade.

Dalje se govori v Washingtonu, da bodo Filipinski otoki popolnoma neutralizirani na temelju nove alijske pogodbe. Ako Japonska napade otoke, tedaj Anglija in Francija pomagata Ameriki.

Vse to se čvrsto izkazuje, kajti uradna poročila ne omenjajo nič takega. V kratkem se menda vrši plenarna seja, na kateri bo mogoče kaj naznanjenega, kaj se je pravzaprav skuhalo za naprti mi vratni.

Tokio, 9. dec. — Poluradna časnikarska agentura Teikok javlja, da je japonska vlada obvestila svoje delegate v Washingtonu, da se strinja z nameravano četvorno entento v načelu, je pa proti temu, da bi ententa nadomestila anglesko-japonsko alijsko.

Konferenca je prava pravcata sfinga. Hughes in drugi ameriški delegatje molče kot skale in drže svečanostne obraze. Vsaka špekulativna vest o nameravani alijski in velikem nesoglasju glede Kitajke je hitro zanikana v državnem departamentu kot neresnična.

Angleski delegatje so bolj zgovorni, posebno pa njihovi publicisti, ki zakladajo ameriške časopise dan za dnevom z dolgiimi poročili v prid — interesov Velike Britanije. Zviti Angličani so dosegli veliko zmago v Ameriki: osvojili so si ameriški tisk, kar je hlapčonskega. Washingtonski listi imajo dnevno po cele strani intervjuov z angleskimi delegati.

KOMEDIJA! PSE SO BLAGO SLOVILI!

Pariz, Francija. — Med tem ko se na Dunaju ponavljajo nemiri, ker nima ljudstvo kaj jesti, se je v šumi Rambouillet odigrala komedija, kakršne so bile v navadi ob času Ljudevita XVI. Zbrala se je vsa “elita” in prišlo je šest duhovnov v polnem ornatu, da blagoslovijo lovske pse. Vmes so pa tulili lovei na svoje rogove, da je bila komedija še večja.

KDO OVIRA STAVBINSTVO?

New York, N. Y. — Narodni industrijalni konferenčni odbor, ki preiskuje draginjo, izjavlja, da je stala hišica pred sedmimi leti \$1.200, včeta sta material in delo. Odborova preiskava je dognala, da delavske mende ne izražajo nobene vloge pri draginji, kajti les za hišo s poldrugim nadstropjem, dolga 40 čevljev, široka 20 čevljev, stane \$1.380 več kot bi znesli v letu 1914 vsi stavbinski stroški.

VRHNA, TAJNA DIPLOMACIJA NE ENKISTIRA BREZ ZEMELJE.

Washington, D. C. — Neki inozemski diplomat je razodel, kakaj so mnoge tajnosti washingtonske konference objavljene v pariških, londonskih in tokijskih listih, predno so znane v Washingtonu. Delegatje poročajo gotove stvari svojim vladam. Vladni uradniki gre potem na luncheon s kakšno lepo damo in ko je malo vinjen, ji zaupa, da to in to se godi v Washingtonu. Dama nato obeduje s kakšnim čamikarjem in mu zaupa: to in to se dela v Washingtonu. Drugi dan je stvar v časopisih z opombo “iz absolutno zanesljivih virov”.

S PREDLOGO ZA OBNOVITEV SKLADA TUJIH DOLGOV SE MUČI.

OPOSUJVA V SENATU JE NA STRAŽI.

Wagnotovala bo sprejemu predloga v vsami parlamentarnimi sredstvi.

Washington, D. C. (Federated Press, Laurence Todd). — Republikaški političarji v senatu so se odločili, da pohite a predloga obnavljanje sklada tujemskih dolgov, ko se pokaže ugodna prilika, ker je došla iz Bele hiše sugestija, da se lahko razorožitvena konferenca vsakda spremeni v gospodarsko konferenco. Predsednik Harding šeli, da se pooblasti tajnik Mellon, da se pogaja o povzrašču dolgov, ali da se pooblasti izrodi delegatje, katere član bo tudi Mellon. Zdi se, da bosta Hughes in Lodge člana delegacije, ko pride do gospodarske konference.

Če res tako mislijo v Beli hiši, tedaj se morajo revidirati načrti za ekonomsko konferenco, ki so bo obdržala zgodaj prihodnjo spomlad v Londonu. Ako pa bodo načrti revidirani, tedaj postojte dobri varoki. Varok za to se mogoče najde v strahu administrativnega Washingtonu in v pisarnah v Parizu, Londonu in Tokiju, da konferenca popolnoma ponesreči pri razpravah o daljnovoztočnih vprašanjih.

Sobotna oficijelna izjava ni bila vesela za one, ki žele vse dobro konferenci. Povedala je precej jasno, da Japonci in Britje nečesto popustiti od ničesar, kar drže v Kitaju, dokler ima zanje kakšno vrednost. Kitaj je obveščen, da je prosta divjašina za vsakega ukoristnevalca, ki ima mornarico, tovarne in izvozitelje doma. Združene države svare Kitaj s svojo molčečnostjo, da je ameriška pomoč na dan preiskuje zunaj vprašanja. Ako Japonska in Britanija odklonita svoj odhod iz Kitaja, dokler Kitaj ne navede dobrega vojaškega vzroka za njun odhod, se sedanja administracija Združenih držav sicer žalosti, toda priškovati se ne more, da gre do skrajnosti in da brani kitajsko neodvisnost.

To govori, da konferenca ponesreči pri reševanju daljnovoztočnih vprašanj. Kitaj pa postaja od dne do dne bolj razkačen in uporen. Japonska ne bo omejila svoje vojaške sile na suhem, ravno tako bo skuhala dobiti večji odmek za njeno mornarico, dasi ravno se ji ni treba bati Kitajke na morju. Tako se samo odlašna dan izravnave med Združenimi državami in Japonsko zaradi kitajskih zahtev. Mogoče pa tudi povzroči, da toliko hitreje napoči dan, na katerega bodo razpravljali o spornih vprašanjih zaradi kitajskih trgov. Seveda je smerten udarec po upanju za splošni mir, ki so ga negovali Hughesovi govori.

Prav nekaj naravnega bo, ako se naznani, da sledi ekonomska konferenca “briljantni in uspešni”.

(Dolge na 3. strani).

SODNIJSKA PREPOVED IZDANA V CHICAGO.

IZGREDE PRIREJAJO NAJETI PRETEPAČI.

Tako izjavlja odvetnik klavniških delavcev.

Chicago, Ill. — Sodnijska prepoved je bila izdana, a kljub temu so se izgrede ponovili. To pokaže, da hočejo klavniški baroni dobiti na vsak način milico v klavniški okraj.

Odvetnik Kerr, ki zastopa klavniške delavce, je izjavil pred sodnikom Sullivanom, ki je izdal sodnijsko prepoved, da nemire povzročajo profesionalni pretepači in stavkokezi. Odvetnik je rekel: “Sodnijska prepoved je preveč sveta reč v tej deželi, da bi se izdala v hitri in brez zaslišanja. Govori se mnogo o nemirih in pobojih, toda meni je znano, da te nemire povzročajo importirani pretepači in stavkokezi.”

V sredo je bil ves dan mir. To pa gotovo misarskim baronom ni bilo všeč.

Naenkrat so pričeli padati streli iz neke trinaestopne hiše. Streljalo se je iz tretjega nadstropja. Policija je naskočila hišo, a je pronašla, da je stanovanje prazno. Kasneje so aretirali Theodore Horisaka, edinega stanovnika v hiši, pri katerem pa niso našli strelnega orožja. Stavkarji sodijo, da se je v hiši skril nek najet pretepač in ubijalec in je prišel streljati, da tako provocira nemire.

Smokavarsko časopisje podpira klavniške barone. Ali smokavarski imajo amolo a vsakim pretepačem, kar silijo kaznovati s roko, kar pikejo pod njimi. Na pr. dnevnik Tribune je pribehil sliko, ki kaže, da en policaj brutalno drži ženo za usta, a drugo roko pa za roko. Drugi policaj jo drži na drugi strani za roko. Obras prvega policaja je eničen, sirov, drugega bojašeln. Žena je morala stopati mirno in počasi naprej, ko jo je policaj sirovo zagrabil za usta, kajti slika govori, da je žena napravila navadni ženski korak, ko se je teška policajeva roka stegnila prek njenih ustnic. Od zdolaj je pa smokavzar zapisal, da slika kaže dogodek, ki se ponovi večkrat. Žene so voditeljice stavkarjev in so se bojevale s policaji, metajoč jim papirke v obraz in tako povzročajo več sitnosti policajem kot mošje.

Da je hudobna opazka o papirki zlagana reč, ni treba se posebej povedati. Ako bi žene res metale papirke policajem v oči, bi policaji ne mogli izvršiti nobene aretacije. Lahko se dogodi kakšen posamezen slučaj, ki pa še ne pokaže, da se žene stavkarjev poslužujejo tega orožja. Če je po izjavi odvetnika Kerrja bilo mogoče najeti profesionalne pretepače, izgleda, kakor da so žene stavkarjev napadle policaje s papirki.

Po izjavi Dennis Lane, finančnega tajnika organizacije klavniških delavcev, je stavka klavniških delavcev v Chicago popolna. Po njegovi izjavi je zastavkalo tri in dvajset tisoč delavcev, vseh delavcev je pa okoli pet in dvajset tisoč. Lane je prepričan, da zmaga delavci.

Iz drugih krajev prihajajo ravno tako ugodna poročila za stavkarje. Povsod so delavci odločili orodje in ostali doma.

Prašičji baroni izjavljajo, da se dela normalno. Med tem ko pošiljajo take laži v svet, pa lepo ležejo cene navzgor. Od kar je pričela stavka, se je prašičja počenka podražila za devet centov pri funtu. Govedina se je podražila za tri cente, jagrjetina za sedem centov pri funtu. Russel J. Poole, mestni živčni ekspert, izjavlja, da niso mesarji, ki prodajajo meso na drobno, odgovorni za podražitev.

Ako je produkcija normalna, kot izjavljajo prašičji baroni, zakaj draže meso?

6495 OSEB UBITIH NA AMERISKIH ŽELEZNICAH V LETU 1920.

Washington, D. C. — Nezgode na železnica v Združenih državah so zahtevale 6495 življenj v letu 1920, kakor poroča meddržavna trgovinska komisija. Istočasno je bilo 63.876 oseb ranjenih. Med ubitimi je bilo 2198 železniških uslužbencev, 2196 oseb, ki so hodile po tirih, 1867 oseb na križiščih, 299 potnikov in 35 oseb, ki so vozile po pogodbi.

IRSKI VODITELJI SO ZAVRGLI MIR.

De Valera poziva irsko ljudstvo da odkloni mirovno pogodbo.

SINFANJOVCI RAZDELJENI V DVA TABORA.

London, 9. dec. — Eamon de Valera, “predsednik irske republike”, je sredi objavil manifest, v katerem pravi, da ne more podpirati angleško-irski pogodbe za mir in dominijo Irske.

“Pogodba je v silnem konfliktu s težjimi vrednotami ljudstva, izraženimi pri volitvah v zadnjih treh letih,” pravi de Valera. “Moja dolžnost je informirati vas, da ne morem priporočiti parlamentu niti ljudstvu sprejema pogodbe. Ministra Stack in Brugha sta s menoj.”

Manifest se dalje glasi, da prihodnje sredo se vrši javno zasodanje sinfajnovskega parlamenta, ki bo raspravljali in odločil o tej stvari. Medtem pa naj ljudstvo mirno takaj in vdrži disciplino kakor do sedaj.

Manifest je razvidno, da je sinfajnovska vlada razdeljena v dve stranki. Griffith, Barton, Congrove in Collins so za pogodbo, de Valera, Back in Burgha pa proti.

Griffith, ki je vodil pogajanja s Angličani in podpisal pogodbo, je odgovoril na de Valerov manifest, da ostane pri tem, kar je podpisal.

Odločilno besedo ima zdaj sinfajnovski parlament v Dublinu. Zmerni sinfajnovci pričakujejo, da bodo imeli večino in bodo ratificirali pogodbo, toda nepristranski krogi, ki poznajo razmere, so mnenja, da sta obe stranki približno enako močni in odločitev pogodbe je zelo dvomljiva reč.

Ulster tudi ni še uradno povedal, kaj misli storiti. Znano pa je, da je v Ulsterju velika opozicija proti vsaki združitvi s južno Irsko.

Ako bo mir s Irco ratificiran v Londonu in Dublinu, tedaj bo angleski parlament kmalu razpuščen, kajti potrebne so spremembe v višji in nižji zbornici; irski mandatje odpadejo.

TAT JE VERNIL NIČVREDNO OVRAČNICO.

Odklonil se je s tri sto dolarji stannine.

Chicago, Ill. — Pred enim letom so tatovi vlomili v stanovanje Arthur W. Whitecoma in odnele ovratnico in ponarejenih biservov. Te dni se je pa tat vrnil. Ko so zjutraj vstali, so našli ničvredno ovratnico na omari, pri gdi. Jean Jurgensonovi, ki staneje pri Whitecomovih, je pa odneel za tri sto dolarjev prave stannine.

MEMONITJE SE SELILO.

Regina, Saskatchewan. — Memonitje so se pričeli seliti od tukaj. Najeli so izreden vlak, ki bo vozil ste petnajst oseb. Na potu so v Yellow Pine, Ala.

S sabo peljejo živino, prašiče, kokoši, konje, pčenic, sploh toliko vsakovrstnega živeča, da jim zadostuje za vse leto. Žito, krompir, fiol in drug pridelek je naložen v štirinajst tovrnih vozeh.

PROSVETA

ČASOPIS SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
ČASOPIS SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
Datum v objavi: 1. pr. (Dec. 31-21) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovila je pravilno, da se vam ne ustavi list.

PRED VOLITVAMI IN PO NJIH.

V New Yorku je zastavljalo tik pred mestnimi volitvami okoli 1,200 razvažalcev mleka. Policija je ravnala s stavkarji kot ponavadi. To pomeni, da ni bila neprištranska, ampak se je prav odločno postavila na stran podjetnikov. V tej odločnosti je postala tako brutalna, da je bila deputacija žen razvažalcev k županu in ga prosila, naj mestni policiji naroči, da s stavkarji ravna bolj človeško, ker stavkarji so vendar ljudje. Župan je seveda slovesno obljubil, da že nauči policaje manire.

Prisel je v javnost zdravstveni komisar, zaupnik županov, ki se je prav oblasno razkoračil in povedal, da že užene kompanije, ker so provocirale stavko in tako ogrožajo življenje bolnikov in detet, ki ne morejo dobiti svežega in dobrega mleka. Žugali so še drugi mestni uradniki in kazali javnosti debelo gorjajo, s katero udarijo po mlekarškem trustu.

Trustovci so se smejali, saj so vedeli, kaj te grožnje pomenijo. Bili so dnevi pred volitvami in kdor hoče zmagati v volilnem boju, čeprav je star politični grešnik, mora vrio mahati okoli sebe z debelo palico in žugati trustovcem. In to žuganje je imelo uspeh. Seveda niso imeli uspeha štrajkaško razvažalci mleka, velik uspeh je imel le župan Hylan, ki je zopet kandidiral za župana, kajti izvoljen je bil s tako veliko večino glasov županom, kakor še noben župan pred njim.

Volitve so minile. Župan je prenehal žugati mlekarškemu trustu z gorjajo, za to so pa policaji tako "lepo" ravnali s štrajkarji, da so se šle žene štrajkarjev zopet pritožiti k predsedniku občinskega sveta, da župan ne drži svoje obljube, ker policaji zdaj že gorše ravnaajo z njihovimi možmi.

Zdravstveni komisar je po končanih volitvah še parkrat zarentačil, kako užene trustovce in jih pritira pred sodišče, na to je nastal molk, štrajkarji se pa še nadalje bojujejo za ohranitev svoje organizacije in proti znižanju mezde.

Tak dogodek se ni prvokrat odigral v Ameriki in tudi ne zadnjokrat. Tudi New York je že doživel par takih dogodkov. Marsikdo je seveda pričakoval, da taki dogodki spametujejo delavce, da končno spoznajo resnico, da morajo pustiti profesionalne političarje starih strank na cedilu, kadar opelirajo nanje, da glasujejo zanje. Semintje so se pokazala v malih mestih hipna znamenja, da so se delavci nekak naučili. V velikih mestih je ostalo večinoma vse pri starem, kajti ta mesta so ponavadi tudi najmočnejše trdnjave profesionalnih političarjev starih strank, katerih ne bo mogoče zasesti, dokler se delavstvo tudi sistematično ne organizira v svoji politični organizaciji, ki mora biti prosta vsakega vpliva kapitalističnih političarjev.

V New Yorku bi na pr. prav lahko zmagali pri zadnjih volitvah delavci, ker tvorijo ogromno večino. Prav nič bi ne bilo treba hoditi k županu in predsedniku občinskega sveta se pritoževati, da policija ravna grdo s štrajkarji. Delavci bi lahko izvolili župana, ki bi postavil take policaje pod kap, ki so pozabili, da so štrajkarji ljudje, s katerimi je treba ravnati človeško. Delavci bi lahko izvolili občinski svet, ki bi sprejel take določbe, katere bi napravile takoj konec paševanju mlekarškega trusta. Delavci bi lahko postavili take moze v občinski svet, ki bi sklenil, da mesto prevzame razpečevanje mleka. Mlekarški trust bi bil odpravljen, razvažalci mleka bi postali mestni uslužbenci. Prejemali bi mezdo, ki bi krila njih življenske troške, z njimi bi se ravnalo človeško in delovne razmere bi bile zdrave.

Zdi se, da delavci ne marajo kaj takega, saj so zopet izvolili ljudi, katere poznajo že leta in leta in o katerih vedo, da niso še kaj dobrega storili zanje.

Zdaj trpe štrajkujoči razvažalci mleka, ker so vsi delavci pri volitvah napravili veliko zmoto in so zopet izvolili v mestne javne urade pokorne podpornike privatnih interesov. Ob drugem času polzkusijo drugi delavci, kaj take zmote pomenijo. Kadar so volitve končane, takrat šele delavci občutijo, kako težka je gospodarjeva pest!

DOPISI.

Red Lodge, Mont. — Društvo Solnce št. 81 bo priredilo dne 17. decembra v Workers dvorani plesno veselico, ki bo pričela ob 9 uri večer. Igrala bo izvrstna tamburaška godba. Vstopnina je za moške po \$1, ženske in otroci pa so vstopnine prosti. Društvo Solnce uljudno vabi vse članstvo bratskih sosednjih društev in vse občinstvo, iz domače in bližnje okolice, da kolikor mogoče v velikem številu posetite zabavo, katere čisti dobiček je namenjen v korist društva. Za obisk veselice toplo priporoča — odbor.

Frontenac, Kans. — Dolgo časa smo čitali po listih o pripravljanju mogotev na skupen njihov napad na organizirano delavstvo. Prišel je čas, ko smo istega doživeli in skupno so gisnili pesti proti nam. Prvi je bil guvernir Allen, ki je prišel s industrijskim sodiščem, dastravno bi kot ameriški državljani moral vedeti, da je isto proti ustavi v Združenih državah. Samo naj pogleda na 14. člen ustave, ki je star že od leta 1789, ter zapoveduje, da ne sme nobena država sprejeti ali valiti zakona, ki bi kršil pravice in svobodne državljanov. Danes je vse narobe zato tudi ni kaznovan oni, ki krši ustavo, temveč oni, ki jo spoštuje. Tako se je zgodilo predsedniku našega premogovnega okrožja št. 14, da je moral se okromžeje.

Naravnost nesramno je početje Lewisa in njegovi ukrepi v Indiani. Kot vrhovni poveljnik šez nas kansaške rudarje nas je hotel spraviti v nesprotiniku v pest, iz katere ne bi bilo izhoda. Začasno so nas opozorili, da se varujemo pred Lewison in stojimo trdno pri naših zahtevah.

Rudarji, stojimo v resnici trdno ter ne pustimo se premagati, čeprav je nasprotinik močan in krut. Bratje križem Združenih držav pa bodite uverjeni, da mi ne bomo odnehali, tudi če nam bo treba poljubiti bič ki nas tepe, samo da bodo naši otroci lahko ponosni na svoje prednike, bojevnike.

V Frontenacu se je pojavila bolezen, ki pa ni razširjiva. Prijela se je vseno dveh Slovencev, da sta pričela agitirati za odprto delavnico. Točasnno jih je ne objavim v javnosti, pač pa opozarjam rojake, da se jih ogiblje, saj jih poznate in ko bodo prišli na vaše domove, jih enostavno odbite, in pokažite vrata. Dosedaj kljub prizadevanju nista mogla še niti enkrat osvojiti pač pa sta prejela precej bunk po glavi. Bati se nam torej ni treba, da bi se njuna bolezen razširila med druge rudarje. — Josef Berk.

Triadelphia, W. Va. — Z delom se iz naše naselbine ne moremo pohvaliti. Društva nam le preprosto dajejo pooblastila, tako imamo časa dovolj zabavljati se doma pri peči. Draginja je velika in človek, posebno veliko družino, se mora zelo paziti, da izhaja s svojim bormim zaslužkom. Bili so časi, ko je bilo dela še preveč, nikdar ni bilo dovolj narejenega, toda to je bilo in danes je drugače.

Pred nedavnim sem prišel iz stare domovine misleč, da bo tu boljše kot pod italijanskim režimom. Pripoznat moram, da je tu za gotove stvari v resnici boljše, vendar ni treba prebrati makaronev kot sem jih moral pod novim osvoboditeljem. Časopise sem čital tam kakor jih čitam tu in uvidevam, da so nam samo obljubljali a drugo nič. Koliko se je po listih natočevalo o delovanju za svobodo narodov, ki bodo sami odločevali, pod katero vlado žele biti. Buržoazijske vlade se sedaj kregajo in rajejo med sabo katere bo več zaplenila, a siromahno ljudstvo pa naj čaka do sodnjega dne. Poleg tega pa različni državni in vladni delajo raspore med narodi na umetne načine, samo, da jih laže izkoristijo in je njim lažje življenje.

V stari domovini sem videl mnogo in uvidel, da je edina rešitev, ako se ves sedanj "niži razred" združi, neglede na to kake narodnosti je. Ali ni vse eno kake narodnosti je vlada, ako pa ni ena niti druga ne daje ljudstvu pravice? V naši naselbini ni mnogo Slo-

vencev, toda dobijo se po bližnjih naselbinah. Imamo podporno društvo Planina št. 425, ki nudi vsakomur lepo priliko za pristop; vsak Slovenec ali Hrvat bi moral biti v tem društvu, ako ni oddaljen. Pečlarjem ni preveč slaba ta imajo dovolj orodov, klobas in stede ter marsikaj dobrega se dobi pri pečlarski seji. Navadno se zberejo skupaj v eni "hajlici" in berejo liste. V tem dolgočasju jih vauka veselica v bližini spravi na noge, da ne izostanejo, ker pri veselici so vedno tudi dekleta in marsikaj drugega zabavnega. Za maločkatero reš so tako bvi kakor ravno za posejanje takih veselice in plesov. Jaz ob teh prilikah običajno objemam ta velike majnarske čevlje, da je boja toliko urneja in so večji "šriti" do oddaljenega "dane halla". Pečlarski klub iz Triadelphije ima dovolj lepih ženitvenih poudob in pozivlje vna dekleta širom Amerike, da je sedaj pred prazniki še prilika, da nas rešijo večnega pomivanja pisikov in drugih težav. Za poroke je že vse pripravljeno samo nevest še ni. — Maks Ošabek.

Firestone, Colo. — Že skoraj 17 mesecev je minulo, odkar sem je primahal v to naselbino. Prvičkrat tu še ni bilo društva SNPJ, in čitatelja Prosvete sta bila samo dva. Danes imamo že svoje društvo in dnevnik Prosveto že čita osem rojakov. Kdo bi moral kritiziral, da to ni dovolj. Res ni mnogo, a prav dovolj pri našem številu Slovencev, ki nra je tu. Poleg tega pa smo tudi zelo raztreseni po okolici, da je vauko delovanje zelo otežkočeno.

Ko je treba iti kam po kakega novega naročnika za Prosveto, mi prav rad pomaga rojak J. Pink, s katerim se z vsem (tudi v hudomušju) dobro razumeva.

Ko je prišel in Denveja Božji namestnik in pobiral za cerkev, mu nrava nič dala, čeprav se tu ne prištevajo za čednostna dela, vauko otežkočilo nra dravne za take namene. Rojaki, bilo bi bolje, da bi se malo bolj preskrbeli za prihodnjo stavko, ki bo gotovo, če ne prej pomladi. Rovi so že sedaj skoro vsi aspri in ker se ne dela, se seveda tudi va služi ne. Tako smo v dveh vau; ne samo premogarji, tudi takozvani farmarji precej tepmo valed brezdelja.

V nedeljo dne 4. t. m. zjutraj je pričela v ti naselbini goleti hiša, v kateri sta bila dva mlaia otroka eden štiri drugi dve leti star. Oče in mati otrokova sta šla k sosedom, da ni mogel nikdo takoj rešiti otrok iz hiše, ki je bila v najkrajšem času vaa v plamen. Starejši otrok se je še rešil iz hiše, a dobil je take opekline, da je takoj umrl. Mlađji otrok pa je ostal v hiši dokler ni prišelka mati, ki je eksusila rešiti ga. Planila je v hišo in posrečilo se ji je, da je dete prinela na plano, a tam je izdihnila z malim detetom vred. — P. S.

Carlinville, Ill. — Z delom je tu še precej dobro za one, ki so zaposleni pri rovu, toda dosti je rojakov, ki tu ne morejo dobiti dela in so brez posla že odkar so podjetniki zaprli rov Shopper. Mnogo brezposelnih se vozi s poulično železnico daleč ven iz naselbine iskaje dela, kar pa je večidel brez uspeha. Koliko časa bo to še trpelo in bo zaprt rov Shopper, ni nobenemu znano, govori se pa, da bodo odprli zopet rov 15. t. m., a še bolj gotov je da bodo ob 15. decembru rekli, da se bo rov odprl že 15. januarja. Tako se nadaljuje že od kar rov počiva. Dne 1. decembra se je ponesrečil rudar Fremo Zanchelli iz Italije. Utrgala se je nad njim plast kamenja, ki ga je podslala in mu pri tem zomila hrbet. Poslali so ga v bolnišnico v Springfield, kjer je že naslednji dan umrl. Ravno ko je mislil naloziti vozček in ga je rinil naprej, je Zanchellija podaulo.

Pomislimo, koliko nam koristi podporni organizacija v slučaju, da nas zadene taka nesreča, kar se vsakemu nas lahko pripeti eden ali drugi dan. V naši naselbini ima SNPJ precejšnje število članov, ki so večinoma dobri zavarovani. Vendar je še veliko število rojakov, ki niso pri nobeni podporni organizaciji. Njim bi svetoval, da se vpišejo k podporni organizaciji kolikor mogoče kmalu.

V par številkah Prosvete je že bilo omenjeno pevsko društvo Slavček iz Carlinville. Omenim cenjenim rojakom v bližini, da bo Slavček dne 31. decembra priredil v livnaki dvorani na High in Washington cesti plesno veselico. Uljudno so povabljeni vsi rojaki v bližini, da se udeležijo te prireditve. Dobre zabave, priprizka in vsa druga ne bo manjkalo. Poleg tega bomo imeli tudi umenično godbo, zato ne pozabite priti na starega leta večer. Uljudno vabi odbor. — Mike Mackak.

IZ SOVJETSKJE RUSIJE.
Tretji vseski kongres delavstva na zdravstvenem polju je bil sklican koncem oktobra. Prisostvovalo je okoli 300 delegatov, ki so izvolili za častne predsednike Lenina Trockija in Zinovjeva. Sodrugi Petrov je poročal o sanitarni zvezi, da je štela pred poludrugim letom 152,000 članov, a danes jih šteje že 600,000. Nov muzej so otvorili v Petrogradu, ki je namenjen izključno v elektrotehniške namene. Ruski umetniki po svetu. — Petrogradski zveza umetnikov je sklenila poslati nekaj najbolj znanih ruskih umetnikov po svetu, da bodo svetu pokazali zadnje svoje delo, ki trde, da je bogatejše kakor v kateremkoli času pod prejšnjo vlado. Obiskovanje zdravilišč v Odasi. Med poletjem in jesenjo je obiskalo 77,500 bolnikov očeska zdravilišča. Od obiskovalcev je bilo 66 odstotkov delavcev. Pri konferenci ruskih naravnoslovcev je bilo 400 zastopnikov. Udeleženci so bili iz Sibirije, Kavkaza in osrednje Rusije. Zveza je izdelala mnogo vredna poročila, ki bodo največ v korist kmetijstvu. Njeno poslovanje je zelo otežkočeno v sedanjih časih in sovjetska vlada je odobrila precejšnjo vsoto za pomoč zvezi naravnoslovcev. Prvi električni plug v Rusiji je dograjen. Ko so plug polzkusili, je bilo navzočih mnogo zastopnikov sovjetske vlade in največ dijakov s tehniške visoke šole, kateri so plug tudi zasnovali in izdelali. Produkcija premoga se je posebej ob Doncu zelo pomnožila. V državni rudnikih znaša produkcija 18.4 milijone pudov. V premogorovih ob Doncu dela 85,895 rudarjev. Zboljanje strojne industrije. V Nižnji Novgorodu, kjer so velike lokomotivne delavnice, so komunisti razširili celo obratovanje, da se sedaj izdeluje za 200 lokomotiv več kakor kdaj prej; ravnotako se je tudi povečala delavnost pri železarskih livarnah in popravilnicah. Proizvajanje ruske vsunarske obrti se je zelo pomnožilo v zadnji polovici tega leta. Delno pomaga pri tem izboljšanje strojev, deloma pa večji red pri obratovanju. Pri vsem velikem pomankanju delavskih rok se je zvišalo proizvajanje koš za 28 do 32 odstotkov.

Sovjetska vlada je imenovala posebno komisijo, ki ji bo namenjena, da preuči koliko uradnikov je treba državi in da odpusti število nepotrebnih. V Rusiji je danes 1,200,000 takih nameščenecv in od teh bodo odpustili po največjih poročilih kakih 800,000. Iz Rusije. Sovjetska vlada je v zadnjem času izvršila več važnih socialnih sprememb, ki so v zvezi s mesečnimi državnimi priimanjkijaji, kateri znašajo 120 milijard rubljev. Včeraj so se izkaznice na živila odpravile. Vau bo ošalej podpirala samo otroke, invalide in delavce I. razreda, ki jih je 146,000. Delavci II. razreda 80,000 ne dobe več nikake pomoči. Dalje se ne bodo več izdajale nakaznice za stanovanja v mesečnem nra. Tramvaji ne dobe več podpore, ker sami skupljajo do 135 milijonov na dan. Člane vserskega pomožnega odbora je vlada izpustila na svobodo. 12. oseb pa, ki so shrabljale državni denar, so ustrelili. Pripomniti je treba, da delavci II. razreda zaslužijo sami, kolikor potrebujejo za življenje. — Členin je v razgovoru z dopisnikom "Petit Parhiens" izjavil, da je vlada popolnoma neodvisna od III. internacionalne. — Polotok Krim se proglašja za avtonomno republiko v sovjetski federativni državi. — Med Kijevom in Harkovom so ušli iz zračno pošto po vzpostavitvi vseh.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)
Stavke v Nemčiji. Trgovinski Department v Washingtonu je prejel poročila o razširjanju stavk in delavskih nemirov v Nemčiji. Delavci v splošnem zahtevajo povprečno 75 odstotkov povišanja mezde zaradi padanja valute in konsekvencega narastanja cen živih in obteki. Jeklarski delavci v Dueseldorfu so v stavki in vse tovarne počivajo. Delavci v Kruppovih tovarnah v Essenu zahtevajo posebno nagrado 2000 mark na mesec; 50,000 delavcev je prizadetih valed slabe mezde in velike draginje.

70,000 kovinarjev na Finskem. Finski socialistični listi "Tyomies" v Superiorju, Wis., je prejel brzojavno vest od svojega poročevalca v Stockholm, da je na Finskem izptih 70,000 kovinarjev, ker nečejo sprejeti splošnega znižanja mezde. Isti poročevalec javlja, da je vlada Sovjetske Karelije uvedla drastične ukrepe za isgon finskih belih čet, ki so udre v Karelijo in katerih banditsko početje je naslikano kot vstaja proti sovjetom v kapitalističnem časopisju.

Boj rudarjev v Kansasu. Eksekutiva rudarske unije U. M. of A. v Indianapolisu je na svoji zadnji seji odobrila akcije predsednika Lewisa v zadevi izobčenja kansaških rudarjev. Izvrševalni odbor je tudi sklenil, da je pobiranje izrednega assessmenta od rudarjev v Illinoisu v prid kansaškim rudarjem "nepostavno".

Oficijalni tesarji zahtevajo "indžunkien" proti bankirjem. Hope Thompson, odvnetnik tesarske unije, je v petek uložil prošnjo v imenu 18,000 organiziranih tesarjev na vrhovnem sodišču za sodniško prepoved proti takozvanemu "meščanskemu odboru", ki deluje za odprto delavnico v stavbinski industriji. Prošnja navaja, da so v omenjenem odboru skoraj vsi vodilni čikaški bankirji, ki posojujejo denar na stavišča in hiše. Tesarji zahtevajo, da sodišče prepove temu odboru vmešavati se v zadeve delodajalcev, ki najemajo unijske tesarje, in v zadeve tesarske unije.

Delavsko gibanje na Japonskem. Iz poročila policije v Tokiju je razvidno, da je bilo v pretečenih šestih mesecih 307 stavk na Japonskem, v katerih je bilo prizadetih 40,245 delavcev. To dokazuje, kako dobro se dramijo delavci na Japonskem. Pred desetimi leti je bilo takšno število nemogoče. Skoraj vauk teden se pojavl ena ali dve novi stavki. Največ stavk v omenjenem času je bilo v kemični industriji, namreč 84, v katere je bilo zapletenih 6212 delavcev; med kovinarji in strojniki je bilo 58 stavk z 6253 delavci. Dvajset stavk se je vršilo za povišanje mezde in 27 zoper nameravano znižanje mezde. Največja stavka je bila v pristaniščih in ladjedelnih, v kateri je bilo prizadetih že 10,000 delavcev.

V Lynnu je zastavljalo 600 čevljarjev, ker kompanija ni hotela več zaposliti odpuščenih delavcev. Tvrdka zatrjuje, da prepešci delajo. Svet unije čevljarjev je obvestil zvezo tovarnarjev, da je izvolil komitej, ki je pripravljen pogajati se z njimi radi plače in delavskih pogojev v čevljarških tovarnah v Lynnu in bo tudi preiskal, ali so bokje upravičeni znižati mezdo, kar posebno sedaj najbolj usiljavajo. Gotovo je, da bo prišlo do splošne stavke organiziranih čevljarških delavcev, ker kompanije hočejo mezde na vsak način znižati.

Brezposleci na potu v Washington. Organizacija hobotov, ki je pred kratkem imela konferenco v Detroitu glede brezposelnosti, je poslala 50 delegatov v Washington, ki imajo nalogo piketirati kongres za podporo brezposelnim delavcem. Delegatje, med katerimi je nekaj žensk, bodo "trempali" v glavno mesto. Njih zahteva pred kongresom bo: Dajte dela ali denarno podporo!

Krasna čimena! Cestni delavci v Plymouthu, Iowa, prejemajo dolar dnevne mezde in hrano. —

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vauk dnu. Ali sta narocni na dnevnik "Prosveta"?

Kamine!

pisal Pavel Kunaver.

(Dalje.)

Neprijeten znak erozije je tudi kamin ali dimnik, ki sta ga večina voda in padajoče kamenje vrezala v steno mnogokrat preko vse njene višine. Včasih je tak kamin razdeljen spodaj na več delov; še rajše jih je pa združenih od zgoraj navzdol več v enega večjega. V trših delih stene je prekinjen, a v mehkejših zopet razširjen v temne visoke prostore, po katerih kaplje voda in katerih stene so okrušene od padajočega kamenja, ki posebno v dežju neprestano treska v globino ter veča rane v gori. V pomoč so včasih turistu in v počitku, še večkrat pa ga hudo ovirajo bolvani in kamenje, ki je zagazeno v kamninu. Odkrili so se visoko gor, pridreli navzdol, a skozi oči niso mogli in so se zagostili nekateri trdni, drugi pa tako rahlo, da še komaj vise, in rahel sunk je zadostuje da zgrme v globino v pogubo onemu, ki je spodaj. Večje zagostene skale pokriva drobnejši prod, ki čaka le prihodnjega deževja, da pade niže, in novo kamenje ga nadomesti. Stene mnogih kaminov so gladko obrušene in brez prijemov, pod veliki skalami pa so vlažne, mahovite, ali od alg sluzave.

Z ozko razpoko se je pričel kamin; ki sta ga voda in kamenje oblikovala. Neprestano delovanje teh sil pa izgleda končno tudi kaminove stene. Takisto se razširijo časoma njegovi gorenji izgledki in poglobe v steno. Pretini se ožijo in rušijo in vsi okruški leta skozi kamin v globino, kjer se tvori prodast stožec. Pod več kamini se končno prodni stožci združijo in tako nastanejo širna melišča pod vrhovi. Iz kamina je časoma nastal širji žleb, strm še,

poln stopnic, sekundarnih kaminov, manjših prodišč in višje gorodnih, strmih, včasih čisto ledenih snežišč. Z višino postaja tak žleb tudi plitvejši in se v polkrogu cepi na vse strani. Mnogokrat ga obdajajo v vrhnjem delu strme stene, preprečene s kamini, ki vsi svojo municijo — kamenje in vodo — oddajajo glavnemu žlebu. Ogromna divja resnica zadnje slike je kotlina v severni triglavski steni tik pod jezikom triglavskega ledenika.

Take moči razjedajo skalnato gmoč z vedno večjo silo in v gorah grebenih nastajajo vedno večje vrzeli, ki nudijo udobnejše prehode, kakor so n. pr. Turski žleb in temu zelo podobni Jalovec žleb iz Planice gori. Na nekako podoben način so nastala potem sedla med posameznimi gorami, kakor se to še lepo vidi na Jezeraki škribni med Kočno in Grintavcem ali na Doliču pod Triglavom in drugod.

Grebeni so vezi med posameznimi vrhovi. Z vrhov izhajajo glavni grebeni, ki vežejo vrhove osrednjih pogorij, kakor se na pr. vleče greben Kamniških planin od Kočne do Dolec na Grintavec, Mlinarsko sedlo, Dolgi hrbet, Štruce, Skuto, Rinko, Turko gor, vezano s silno divje razdrapanimi Kotliči s Brano. Stene te gore se strmičijo proti Kamniškemu sedlu in po vrhu tega grebeba Kamniških planin čez Babo na Planjavo in dalje čez romantične Škarje na Ojstrico i. t. d. Pa je Grintavec ima odcpev stranjskega grebena na Kokrsko sedlo in še boljši primer je odcpev stranskega goranskega grebena pri Rinki, odkoder sega čez Križ — na tem pa se zopet cepi v greben čez Bako (2153) in Jezersko sedlo (1218) do Pristovnikovega Storišča. V drugem delu pa je Mrzla gora, ki je sama vozle več grebenov. Nekateri vrhovi so vozli važnejših grebenov, katerih podaljški tvorijo zopet važna go-

rovja. Na tak način so n. pr. odcepljene Male Ture od Visokih Tur.

Gorakemu grebenu ne pristoji vedno to ime, ker je včasih precej zložen, n. pr. mnogokje okoli Golice v Karavankah. Tam gre bolj line hrbet. Velika večina gorakih lancev pa ima svoja najstromejša pobožja na severni strani. Najznačilnejše je to v Karavankah. Položni Stol in Belčica in večina sosedov imajo velike prepeade na severni strani, na južni pa pačnik in visoke trate. Na Kranjskem so Karavanke poleti krasno izletišče za vse, tudi manj vajene turiste, na Koroškem pa nudijo plezalne ture, ki ne zaostajajo mnogo za turami v drugih Alpah. Tudi Julijske Alpe in Kamniške planine imajo najslavnejše prepeade na severni strani, kjer deluje erozija silneje in se gorski grebeni znižujejo pravzaprav od severa proti jugu. To pa ne velja vedno. Mnogi grebeni so enako ostri odrezani na obe strani. Naprečno si pa predstavljajo grebenske ostrine novine, zato še nekaj karakteristike. Kakor nož oster je greben le redkokdaj. Na eno stran je mogoče res navpičen, sigurno pa je druga stran položnejša, tako da planince, držeč za ono ostrino, lahko preobahali košljivo mesto. Sitnejši so t. zv. "žandarmi" ali stolpiči. Greben je vedoma silno raztresan in sestavljen mnogokrat iz preprečenih skal, ki včasih čakajo le sunka, da zlete v globino. Tako je na grebenu med Rinko in Skuto zelo ozka, na obe strani navpične višine; na njej leži skala, debela kakor hektolitriki sod, ki pa počiva komaj z 2—3 dm na ostrini. Kritično mesto! Tudi skalni stolpi stoji na grebenu večkrat v jako fantastičnih oblikah. Navpičnih mest v smeri grebena je vedno dovolj, a ob straneh imajo police ali pa kamine, ki so mnogokrat silno krutljivi. Globoke škribine, prevezna mesta ali tudi razpoke in zopet plošče, vse to se

na grebenih menjava neprestano in zato je plezanje po njih najzanimivejše.

(Dalje prihodnjik.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

PISMO IZ BELGRADA.

(Križa, ki ni križa, pa je vendar križa. — Albanska pustolovščina. — Socijalno - politična zakonodaja. — Odbori.)

V Belgradu, dne 15. nov. 1921. Mi smo brez dvoma originalna država. To, česar ves svet ne pozna, iznajdejo naši državniki. Taka je tudi naša sedanja vladna križa. Ko je mladi kralj položil zakletvo na ustavo, mu je ministri svet podnesel ostavko, ki je pa kralj ni sprejel, ampak prosil ministre, da vodijo svoje posle naprej, zagotavljajoč pri tem svoje zaupanje napram vsem ministrom. Način, kako je skušal Pašić to demisijsko podati in jo zopet spraviti z dnevnega reda, je originalen, čeprav neparlamentaren, ker skuša krono izigrati.

Ali lijak Pašić vendar ni več tisti gospod, ki bi se mu vsi pokoravali. Pokoravajo se mu sicer demokrati in Turki ter naši samostojni kmeti, a buni se mu lastni ljudje. Radikalni klub je, i ako demisijska kabineta od kralja ni bila sprejeta, sam postavil rekonstrukcijo vlade na dnevni red: in tako "tlačimo globoko v vladni križi, čeprav je formalno nimamo. Parlament počiva, odseki so nesklepčni, nihče ne ve, kdaj bo tej križi konec.

Vzrok križe leži v radikalnem klubu, oziroma radikalni stranki. Radikalci so v opasni notranji križi, povzročeni iz osebnih in stvarnih razlogov. Osebnih razlogov leže o delji ene tretjine radikalnih poslancev (vseh je 98), da bi postali ministri. Zato z lastnimi ministri niso zadovoljni, da bi paš sami prišli na njihova mesta. Pa tudi stvarnih razlogov je nekaj: Proti ima v radikalnem klubu precej prištev, ki mešajo Pašiću strano; oni so posebno nezadovoljni s kooperacijo z demokrati, naročijo pa jurisdikcijo na Pribeviča kot ministra notranjih del. Tudi vprašanje agrarne reforme dela med radikale gmedo.

Pašić v radikalnem klubu nima zanesljive večine; a njegovi nasprotniki niso edini. Pašić na nekaj sej radikalnega kluba sploh ni prišel; ni zato so radikalec zamaj sejal. Ko je nazadnje vendar moral priti, je zmagal le s kompromisno formulo. Radikalni klub je sklenil, da je za nadaljnjo koalicio z demokrati, a na podlagi novih pogojev. Po domače povedano: radikalec zahteva za sebe ministrstvo notranjih del.

Zato je ta križa, ki ni križa, vendarle stopila v kritični štadij. Rečena ne bo kmalu. Končala bo bržčas s tem, da ostanejo demokrati in radikalec še naprej v svojem nesrečnem zakonu. Verjetno je tudi, da bodo radikalec dobili min. notranjih zadev; zato pa bodo demokrati mogoče dobili ministrstvo za zunanjo politiko. Torej na stvarna osnova radikalno - demokratične koalicije naj se izpremeni, ampak razdelitev političnih korit.

Ni izključeno, da v prihodnji vladi naši slovenski samostojni kmeti ne bodo več zastopani. Pri njih obstoja močna protiministerialna struja in morda se kmalu znajdejo tam, kamor jim je mesto — pri zemljelarstvih.

Za slučaj pa, da se radikalec in demokrati ne sporazumejo, so edina možnost nove volitve, ki bi pa sicer ne podale zaenkrat bistveno druge slike v parlamentu, kakor je sedanja, ki je dovolj žalostna. Zdi se, da je vsaka druga kombinacija za sestavo vlade izključena, celo tista, ki jo je zamislil ljubljanski "Avtonomist".

demokrati, klerikaleci, socijalisti in ne vem še kdo. ... "Avtonomist" pravi, da taki koalicijski nasprotuje a. Etnin Kristan, medtem, ko sta a. Divac in dr. Korun za njo. Res, zelo nam je žal, da je a. Etnin tako slep: v tako lepo društvo brani socializmom! Le pomislite si dr. Žerjavo, dr. Korošca skupaj v vladi a — socijalisti! E, ne bo kruha iz te moke in žal nam je samo, da ima "Avtonomistov" beografski dopisnik tako nemirne sanje, ki jih potem prodaja po Sloveniji.

Napisal sem namenoma nekaj vrstic več o tej vladni križi, da naši prijatelji vidijo, kako se kuha "visoka" politika — na račun ugleda države in vrednosti dinarja. Socijalisti nismo zainteresirani na križi; nam je vsejedno ali je ta minister. Sistem se v nobenem slučaju ne bo spremenil in naj nastopi kakršnakoli oseba na čelo vlade. Najstrožja načelna in stvarna opozicija, ki jo je dosedaj zasledoval socijalistični klub, bo naše poslance vodila i v bodoče. Iz resolucij zadnje seje Socijalistične Zajednice v Beogradu so naše stvarne zahteve razvidne in iz njih izhaja socijalistična parlamentarna taktika.

Pred nekaj dnevi je "Jutro" napadlo našega beogradskega dopisnika radi tega, ker je povedal o akciji naše vlade v Albaniji rešitve. Ta resnica se ne da izbrisati iz sveta: albanska pustolovščina je arankirala naša vladna. Da, še več: arankiral jo je g. Pašić sam, ne da bi niti članov kabineta o njej obvestil. Zasuigural si je za svojo akcijo sicer Francoze, ki nas v svojem diplomatskem boju z Anglijo izrabljajo. Angleški ministri predsednik pa nas je sedaj poklical kot neposlušne paglavce pred tribunal Lige narodov, ki nas bo sodil in — obsodil.

Albanska pustolovščina bo zopet škodovala ugledu države in ne bo prinesla nikakih koristi. Ali kar je najmanj ravnotako hudo, mislimo pa, da je še veliko huje v Albaniji se preliva kri naših vojakov. Vlada, ki je kriva albanskega zločina in prelivanja krvi, zasluži, da pride na zatožni klopi. Med vsami grehi dosedanjih naših vlad je ta najtežji in najodgovornejši! V resnici žalosten parlament, ki si vse to pusti dopasti!

V zakonodajnem odboru sta v odseku preretana oba zakonska načrta: o zaščiti delavcev in o socijalnem zavarovanju (zoper bolelost, nezgode, iznemoglost in starost). Sprejel je v bistvu vladni zakonski načrt z nekaterimi važnejšimi izpremembami, ki jih je v delavsko korist predlagal poročevalec s. Divac. Zalibog pa ni moglo socijalistično stališče prodreti z zahtevo; da naj imajo v zastopstvih zavarovalnice vedno delavci. Z vsa energijo sta se minister dr. Kukec in dr. Žerjav zastavila proti tej zahtevi. Yodili so ju pri stvari strankarsko politični razlogi, o tem ni dvoma. Zato njuno stališče obsojamo.

Če ne pride kaj posebnega vmes, bo tudi plenum zakonodavnega odbora oba zakonska načrta sprejel. In če prav ne bodeta oba zakona odgovarjala vsem našim zahtevam, moramo povdariti, da značita velik korak naprej na

potu moderne socijalne politike. Delavstvo bo moralo samo gledati, da se bodeta oba zakona tudi res izvajala. Zato pa je potrebno razširiti in poglobiti delavski razredne organizacije. Kajti organiziran delavec je čuvár svojih interesov. Naša buržoazija še ne zaveda važnosti obeh zakonov, zato je precej brezbrizna vseh socijalno političnih vprašanj. Bati pa se je, da bo mešanstvo, ko se zave važnosti tega vprašanja, hotelo dati duška svojim reakcionarnim instinktom, da bo skušalo sabotirati pridobitve delavstva na socijalno političnem polju, popolnoma na pačno razumevanje i svoje lastne interese i interese napredka cele države.

Kakor priznavamo vrednost pridobitev v teh dveh zakonih, moramo vendar na drugi strani povdariti, da je za moderno državo moderna socijalna zakonodaja samo ob sebi umevna. Država je izpolnila z imenovanimi zakonoma le svojo dolžnost na pram delavskemu razredu. Delavstvo bo moralo gledati, da država po začetni poti koraka naprej na polju delavske zakonodaje. In vida pa ne smemo nikdar izpušiti, da je vsa še tako moderna socijalna zakonodaja le sredstvo za izboljšanje položaja delavstva v meščanski državi, da pa nima s končnimi cilji socijalizma ničesar skupnega.

V imunitetnem odboru, ki mora čuvati imuniteto poslancev in ki izroča poslanec sodišču, se je v zadnjih mesecih nakopičilo nebroj prošelj za izročenje poslancev sodišču. Zanimivo je, da se poslanci naj večkrat toženi radi razhajenja časti, bodisi potom besed, bodisi potom tieka. Posebno, ker se je pri meščanskih listih zopet razpasla navada, da so poslanci odgovorni uredniki listov, da zamorejo časopisi bolne moteno krasti čast in poštenje svojim političnim nasprotnikom. In opomba je vredna, da je "Slovenski Gospodar" iz Maribora, ki v tem oziru prednjači...

Verifikacijski odbor, ki naj bi rešil vprašanje spornega mandata Kirišičevega v mariborskem okrožju in vprašanje vpoklica Nachtigala na mesto komunista Korena, pa ni bil sklepčen.

n. n.

NAŠI POTOVALNI ZASTOPNIKI

nahaajoči se sedaj v državi Pennsylvaniji so: Anton Osepek, Jernej Kokalj, Charles Boitz in Jos. Ivanetič, vaj imajo pravico do nabiranja novih naročnikov, ter vsi tri naradni od naročnikov, ki je naročnina še potekla, ter dajati potrebna potrdila. Toplo priporočamo vsem rojakom, da se naročijo na list "Prosveta".

Upravišvo.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri kuhanju piva le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi shirko sodov, steklenice in raznih loncov, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Groceries, skladiramo in v prodajalnih delavnah damo primeren popust pri vaših naročilih. Pišite za informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"In vi ste se v zavodu v popa zaljubili, v ti-stega, ki je krščanski nauk učil! Evo vam, ki imate tako hudoben spomin! Hahaha!"

Žoleno se je zasmejala in zakašljala.

"Ah, tistega o popu še nisi pozabila?" Varvara Petrovna jo je ošinila s sovražnim pogledom.

Njen obraz je pozelenel, dočim se je obliže Praskovje Ivanovne zdajci pokrilo s dostojanstvom.

"Pravzaprav, ljuba moja, mi zdaj ni do smeha. ... Čemu ste zapletli mojo hčer v pričo vsega mesta v svoj škandal? To hočem slišati, zato sem se pripeljala k vam."

"V moj škandal?" se je mahoma preteče vzravnila Varvara Petrovna.

"Mama, tudi jaz vas nujno prosim, govorite zmerneje," se je oglasila Litaveta Nikolajevna. "Kaj praviš?" Mamica je hotela spet zavrešati, pa se je splašila bliska iz hčerinih oči.

"Kako morete govoriti o škandalu, mama?" ji vzrojila Liza. "Peljala sem se sama, s dovoljenjem Julije Mihajlovne; hotela sem spoznati zgodbo te nesrečnice, da ji kaj pomorem."

"Zgodbo te nesrečnice!" je zategnila Praskovja Ivanovna s hudobnim smehom. "Čemu se mešate v take istorije? Oh, ljuba moja, dovolj nam je vaše oblastnosti!" se je besno obrnila k Varvari Petrovni. "Ali je res, ali ni res, pravijo, da ste komandirali vse mesto; ampak tudi vaša ura je prišla!"

Varvara Petrovna je sedela vzravnanaka kakor puščica, pripravljena zleteti iz loka. Nekaj sekund je merila Praskovjo Ivanovno s strogim nepremičnim pogledom.

Nu, Boga zahvali, Praskovja, da smo med seboj," je dejala naposled s zlovesnim mirom. "Mnogo nepotrebnega si rekla."

"Jaz draga moja, se javnega mnenja ne bom tako kakor druge; vi ste tista, ki pod svojo pomnožno krinko trepetate pred mnenjem ljudi. In le vam je v prid, če smo sami med seboj in nas ne poslušajo tuji?"

Nekam, pametnejša si postala zadnji teden."

"Ni pametnejša nisem postala, toda resnica je prišla ta teden na dan."

"Kakšna resnica je prišla ta teden na dan? Čuj, Praskovja Ivanovna, ne draži me; slepa te prosim, na dan z besedo: kakšna resnica je prišla na dan in kaj hočeš reči s tem?"

"Saj tamle sedi vsa tista resnica!" Praskovja Ivanovna je zdajci pokazala na Marjo Timofejevno, v oni smeli odločnosti, ki se ne meni za posledice, samo da pri tej priči pobije nasprotnika.

Marja Timofejevna jo je gledala ves čas z veselo radovednostjo; ko je videla jezavo damo, da s prstom meri nanjo, se je radostno nasmejala in živahno zasijala v naslanjaču.

"Jezus Kristus, ali se jim je vsem zmešalo!" je vzklila Varvara Petrovna vsa blede ter o-mahnila na naslonišču stola.

Prebledela je tako, da smo se splašili. Stepan Trofimovič je prvi planil k nji; tudi jaz sem stopil in celo Liza, se je vzdignila, čeprav je ostala pri stolu. Najbolj pa seje zbalja Praskovja Ivanovna sama. Kriknila je, vzdignila se, kolikor je mogla, in malodane zatulila z jokavim glasom:

"Varvara Petrovna, ljuba moja, odpustite mi moje hudobno neumnost! — Vaj vode ji dajte, ljudje božji!"

"Ne tarnaj, Praskovja Ivanovna, lepo to prosim, in vi, gospoda, sedite; ni treba vode!" je trdno, čeprav samoklo odgovorila Varvara Petrovna s osineliimi ustnicami.

"Ljuba moja," je nadaljevala Praskovja Ivanovna, ko se je malec pomirila, "grdo sem grešila s svojimi nepredvidnimi besedami, ali kaj, ko so me tako razdražila tista brezimna pisma, a katerimi me bombardirajo neznanji ljudje. ... Naj bi jih pošiljali vam, če že o vas pisarijo; jaz ljubim moja, imam vendar hčer!"

Molče jo je gledala Varvara Petrovna s široko odprtimi očmi ter je začudeno poslušala. Tedaj pa so se neslišno odprla stranska vrata v kotu; Darja Pavlovna je prišla. Obstala je in se ozrla naokoli; naša zmedenost jo je presenetila. Tudi Marje Timofejevne, o kateri ji ni bil nihče povedal, menda ni takoj razločila. Stepan Trofimovič jo je opazil prvi; zdrnil se je, zardel in dejal glasno: "Darja Pavlovna!" Oči vseh so se hkrati obrnile k nji.

"Ah, to je vaša Darja Pavlovna!" je vzklila Marja Timofejevna. "Nu, šatnka, tvoja sestra ti ni prav nič podobna. In takšno lepoto imenuje 'moj' tlačansko-punco Daško!"

Darja Pavlovna je bila medtem prišla do Varvare Petrovne; presenečena po vzkliku Marje Timofejevne pa se je naglo okrenila ter se ustavila pred svojim stolom, strmeč v pohabljenko s dolгим, drevenim pogledom.

"Daša, sedi," je izpregovorila Varvara Petrovna s strašno mirnim glasom. "Bliže, takole; tudi sedé jo lahko gledaš. Ali jo poznaš?"

"Nikoli je nisem videla," je tiho odgovorila Daša, pomolčala in dodala takoj: "Menda je bolna sestra gospoda Lebjadkina."

"Tudi jaz, duša moja, vas vidim danes prvi-krat, čeprav sem bila že dolgo radovedna in sem vas želela spoznati, zakaj v slehernem vašem gibu se razodeva fina vagoja!" je vzklila Marja Timofejevna vsa srečna. "Kaj neki zmerja moj lakaj! Ali je mogoče, da bi mu bili utajili denar, vi, tako fina in mila gospodična! Tako mila, mila — da, to vam jaz povem!" je končala navdušeno, mahaje s ročico pred seboj.

"Ali jo razumeš, kaj govori?" je vprašala Varvara Petrovna s ponosnim dostojanstvom.

"Vse razumem ..."

"Si slišala tisto zastran denarja?"

"Gotovo misli oni denar, ki sem ga prevzela v Švici na prošnjo Nikolaja Vsevolodeviča, da ga izročim gospodu Lebjadkinu, njenemu bratu."

Nastal je molk.

(Dalje prihodnjik.)

Pošljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Leto.

Nadalje pošljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarijo in Rumunijo. Jamstvo za vas pošilja denar, onako kot pred vojno, da bodo hitro in točno izplačani.

PRODAJAMO ŠIFKARTE NA VSE LINIJE.

Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Pomočnik in sobota do 8:30.

KASPAR STATE BANK, 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.